

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V1

NOVEMBER 2016

PUNTE: 70

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:
AFDELING A: Leesbegrip (30)
AFDELING B: Opsomming (10)
AFDELING C: Taalstrukture en -konvensies (30)
2. Beantwoord AL die vrae.
3. Begin ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
4. Trek 'n streep ná elke afdeling.
5. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
6. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
7. Skenk veral baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.
8. Voorgestelde tydsindeling:
AFDELING A: 50 minute
AFDELING B: 30 minute
AFDELING C: 40 minute
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP**VRAAG 1**

Lees en kyk na die tekste hieronder en beantwoord die vrae wat daarna volg.

TEKS A: ARTIKEL**TEATER VAN DIE GEDAGTE SE SWANESANG*?**

*Dekades voordat die televisiesepie 'n aanslag op kykers gemaak het, het 'n ander medium luisteraars gaande gehad. Kenners sê dié medium het 'n knou met die koms van die kykkassie gekry en nog meer met die Internet wat die wêreld tot binne-in ons huise gebring het. **Sven Hugo** het gaan ondersoek instel om te kyk – en te luister – na die huidige stand van radiodramas.*

5

1 Jare gelede het radiodramas jonk en oud vir ure vermaak.

2 Voordat verslaafdes aand ná aand vir die nuutste intriges van werklikheidsprogramme en sepies soos byvoorbeeld *7de Laan* of *Generations* (twee van Suid-Afrika se gunstelingsepies) voor die TV tot stilstand gekom het, het onsigbare karakters gehore se verbeeldings geprikkel. Nog 'n verskil: luisteraars moes self besluit hoe hul gunstelingkarakters en dié se omgewings lyk. Vandag is dit anders: gesoute sepievervaardigers soos Duma Ndlovu van *Muvhango* of Danie Odendaal van *7de Laan*-faam bepaal die voorkoms van die karakters én hulle omgewings.

15

3 Leon van Nierop, emeritusprofessor in filmstudies by die Tshwane Universiteit van Tegnologie en skrywer van gewilde radiodramas soos *Herberg vir 'n Vlugteling* en die trefferfilm, *Ballade vir 'n Enkeling*, sê dit sal moeilik wees vir radiodramas om met programme op televisie of die Internet mee te ding. “Jan Alleman het soveel visuele stimulasie dat ek nie dink klank sal hulle betrek nie. Jy werk met die radiodrama net in klank, dus moet jy klankprentjies skryf en skeep sodat die luisteraars dit kan sien,” sê Van Nierop.

20

4 Margot Luyt, die bekroonde radiodramaregisseur, stem saam: “Die regisseur moet 'n produk skeep wat in die gedagte van die luisteraar gestalte kry, daarom staan 'n radiodrama bekend as die teater van die gedagte. Vir die gebrek aan visuele stimulasie gebruik regisseurs klank om omgewings te beskryf en atmosfeer te skeep. Klank is dus die kwashale waarmee dié skildery gemaak word. Myns insiens is dit 'n betowerende situasie.”

25

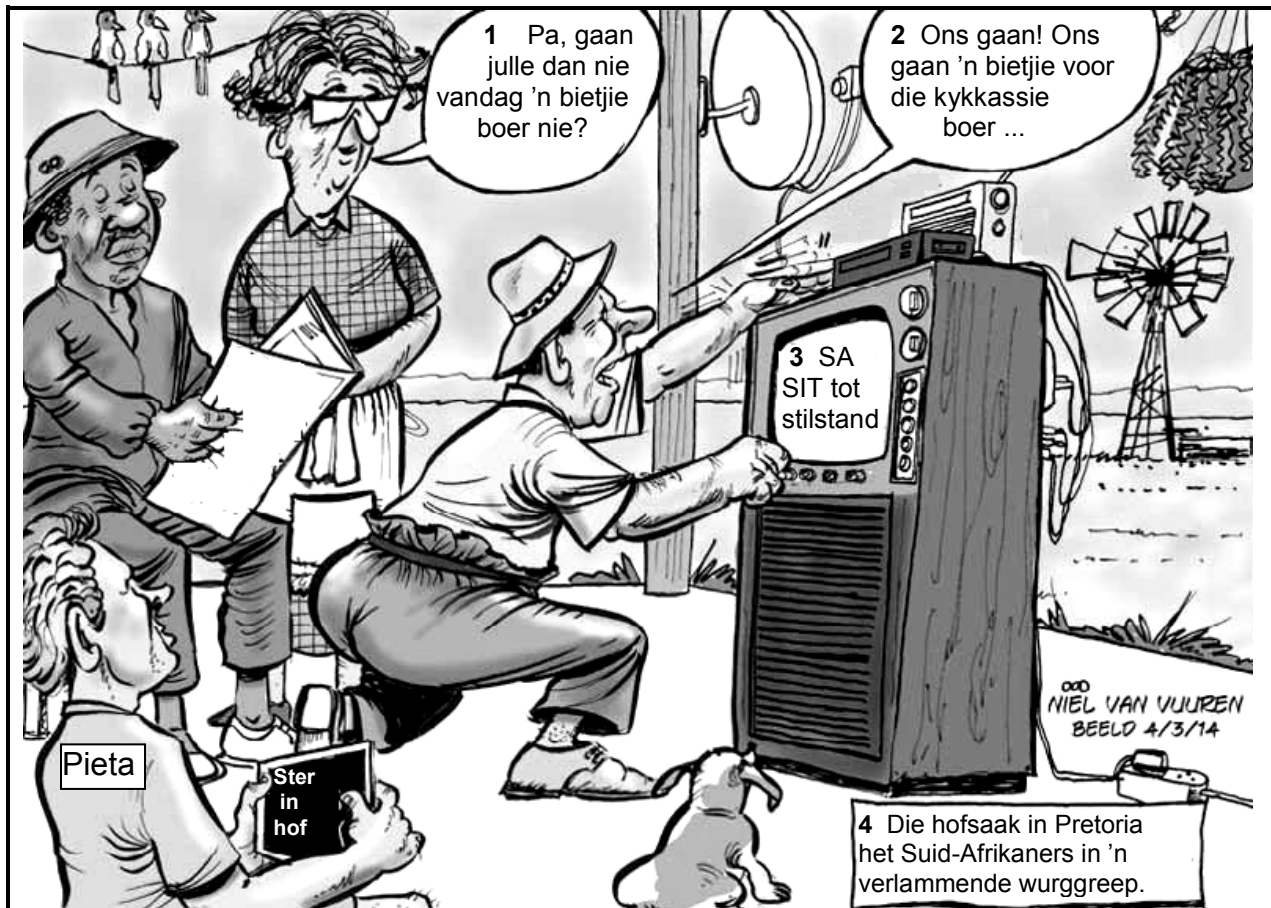
5 Dit is te verstane dat Luyt tekste wat vir radiodramas geskryf word, 'n “opwindende uitdaging” noem. In radio word elke teks vir 'n blinde gehoor geskryf en moet die luisteraar se belangstelling vasgevang en enduit behou word. Sy is oortuig daarvan dat hierdie blinde gehoor alle ouderdomme as luisteraars insluit. Gevolglik word skrywers aangeraai om so 'n wye gehoor moontlik in gedagte te hou wanneer hulle tekste skryf.

30

- 6 Volgens Van Nierop word radiodramas hoofsaaklik deur ouer luisteraars en motoriste waardeer. Hy sê dat luisteraarsgetalle die afgelope dekade afgeneem het. “Dalk omdat dié medium nie meer teen ander mediums soos televisie kan kompeteer nie en skrywers nie meer daarin spesialiseer om vir die radio te skryf nie.” 35
- 7 Margot Luyt verskil. Sy meld dat RSG die toename in luisteraarsgetalle wat wissel van 100 000 tot 150 000 per radioverhaal – “vir ’n medium wat op sy sterfbed lê” – as belowend beskou. Die verskyning van televisie hét ’n groot invloed op luisteraarsgetalle, maar Luyt glo vas dié statistiek bewys dat luisteraarsgetalle toeneem. Volgens haar word hierdie toename toegeskryf aan onder andere die feit dat heelwat bekende name in die televisie-ententeater-wêreld ook by die radiowêreld betrokke raak. Die akteur en radiodrama-skrywer, Christo Davids, doen gereeld stemwerk vir dramas op RSG. “Ek is baie opgewonde oor die belangstelling by akteurs,” sê Luyt. 40 45
- 8 Alhoewel daar wye belangstelling by akteurs is, is daar ’n vraag na skrywers. “Ons wil graag baie meer tekste van voornemende én gevestigde skrywers ontvang,” sê Luyt. Die RSG/Sanlam-dramaskryfkompetisie (wat vanjaar vir die twintigste keer aangebied word) is juis ingestel om skrywers aan te moedig om radiodramas te skryf – iets waarin goed geslaag word omdat jonger skrywers toenemend deelneem. 50
- 9 Die handleiding van dié kompetisie sê die “basiese toerusting” waarvoor skrywers wat deelneem moet beskik, is die vermoë om te kan skryf, ’n fyn waarnemingsvermoë en goeie beheer oor die taal. Kwaliteitwerk moet daarin slaag om by die aanvang van die radiodrama die luisteraar se aandag te gryp en dit enduit te behou. Van Nierop se wenk is dat die tempo “vinnig” moet wees. “’n Uitstekende teks, ’n begrip vir die radio en knap akteurs verseker beslis sukses.” 55 60
- 10 Volgens Luyt is Chris Barnard se *Blindemol* ’n voorbeeld van ’n uitstekende en suksesvolle radiodrama. Verhoogdramas soos *Mis* en *Krismis van Map Jacobs* is reeds suksesvol as radiodramas aangebied en uitsendings daarvan word met groot sukses in skole gebruik, terwyl ’n radiovervolgverhaal soos *Ratels*, wat tans uitgesaai word, tieners as teikengehoor het in die hoop dat belangstelling in die radio as medium steeds sal toeneem. 65
- 11 “Dit is my doel om mense weer van die radiodrama bewus te maak. Daar is ongetwyfeld ’n toekoms vir die radiodrama, as dit van my afhang,” sê Luyt. Hoewel Leon van Nierop steeds skepties is, glo hy dat radiodramas steeds ’n plekkie in die son het. “Teater van die gedagte se liefhebbers wil radiodramas se voortgang hoor – nie sy swanesang nie!” 70

* swanesang: s.nw. [gew. ekv.] 1 sang wat ’n swaan volgens die volksgeloof kort voor sy dood sing. 2 laaste komposisie/gedig van ’n komponis/digter voor sy/haar dood; laaste werk/optrede van iemand van aansien. (HAT 6, 2015)

[Aangepas uit <http://academic.sun.ac.za/journalism>]

TEKS B: VISUELE TEKS[Aangepas uit *Beeld*, 4 Maart 2014]**VRAE: TEKS A**

- 1.1 Herlees die opskrif en die gekursiveerde lokparagraaf.
- 1.1.1 Waarna verwys “teater van die gedagte” in die opskrif? (1)
- 1.1.2 Noem TWEE uitvindings wat die “teater van die gedagte” negatief beïnvloed het en haal EEN woord aan wat dié negatiewe invloed aandui. (3)
- 1.1.3 Hoekom is die gebruik van die woorde in die parentese gepas? (1)
- 1.2 In paragraaf 2 is dit duidelik dat die eise wat die radio en televisie aan die gehoor stel, verskil.
- Noem hierdie verskille. (2)
- 1.3 Watter feit gebruik die skrywer om jou daarvan te oortuig dat Margot Luyt 'n kenner op die gebied van radiodramas is? (1)

- 1.4 Herlees paragraaf 3–5.
- 1.4.1 Wat is die ooreenkomste in Luyt en Van Nierop se menings? Hoe ondersteun hierdie menings die opskrif van die teks? (3)
- 1.4.2 Dink jy die gebruik van die woord “blinde” (ten opsigte van “gehoor”) in paragraaf 5 is gepas? Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.5 Die beklemtoning van Luyt se onderstreepte woord (in paragraaf 5) is in die konteks van die teks betekenisvol.
- Motiveer hierdie stelling. (1)
- 1.6 Watter aanname maak Van Nierop met sy eerste sin in paragraaf 6 oor die teikengehoor van radioverhale? Is Van Nierop se aanname gebaseer op feite? Motiveer jou antwoord. (2)
- 1.7 Noem TWEE aspekte waaruit suksesvolle radioskrywers se “basiese toerusting” bestaan. (2)
- 1.8 Aan watter vereistes sal ’n uitstekende radiodrama, soos *Blindemol*, voldoen? (4)
- 1.9 Wat beteken die opskrif van die leesstuk? Bied paragraaf 10–11 genoeg inligting om die opskrif te weerspreek? Motiveer jou antwoord. (3)

VRAE: TEKS B

- 1.10 Met watter visuele aanduidings bevestig die spotprent die vrou se woorde (spraakborrel 1)? (2)
- 1.11 Watter frase in TEKS B bevestig die woorde wat op die televisie verskyn? (1)

VRAE: TEKS A EN B

- 1.12 Watter woord in paragraaf 2 van TEKS A ondersteun die voorstelling van die mense in TEKS B die beste? Is dié voorstelling in TEKS B geloofwaardig? Gee ’n rede vir jou antwoord. (2)
- 1.13 Dink jy Leon van Nierop se skeptisisme word deur TEKS B bewys? Motiveer jou antwoord. (1)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2**

Lees die teks hieronder en maak 'n opsomming van **SEWE verskillende menings oor 'n brugjaar**.

- LET WEL:**
1. Jou opsomming moet in jou eie woorde (in volsinne) in paragraafvorm aangebied word en mag nie meer as 90 woorde beslaan nie.
 2. Jou paragraaf moet samehangend geskryf word.
 3. Dit is nie nodig om vir die opsomming 'n titel te gee nie.
 4. Dui die getal woorde aan wat jy vir die opsomming gebruik het.

TEKS C**'N BRUGJAAR: DIT BLY JOU KEUSE**

Matrieks begin stadigaan kopkrap oor wat vir hulle voorlê ná die laaste skoolklok gelui het. 'n Brug- of gapingsjaar is een van die opsies, maar daar is soveel menings as wat daar mense is.

Cindy Roelofse sê dat sy dadelik gaan werk het, al was dit vir 'n klein salaris. Jy moet eerder iets met jou lewe doen, al lewer jy pizzas af, want volgens haar is 'n brugjaar niks meer as 'n "luiword"-jaar nie! In die huidige ekonomiese klimaat is dit belangrik om so gou as wat jy kan finansieel onafhanklik te raak, want in 'n brugjaar leer kinders net mooi niks nie. Daarom word 'n brugjaar deur sommige ouers as 'n blote mors van geld gesien.

'n Brugjaar wat kinders help om – weg van hul ouers – op hulle eie voete te staan, dwing hulle tot selfstandigheid. Baie jong mense gaan nie oorsee nie, maar woon en werk weg van hul ouers. Annemie Bester was op 18 alleen in die stad en moes leer om vir haarself te sorg. Danie Rossouw is oortuig dat so 'n jaar 'n ideale geleentheid bied om selfstandig te leef.

Die ouer ouers vergelyk hulle jeugjare met vandag omdat baie van hulle ouers bloot nie die geld gehad het om vir kinders 'n brugjaar te bied nie. So 'n jaar was vir hulle 'n mors van tyd – 'n luukse wat in daardie tyd ongetwyfeld buite die kwessie was. As jy wou oorleef, moes jy die tyd uitkoop en onmiddellik gaan werk.

Tim White meen dat 'n brugjaar wat jy in die buiteland deurbring, die geleentheid bied om nuwe mense te ontmoet. "Dit is dikwels die mense wat 'n plek ongelooflik maak." Hierdie Australiër het sy brugjaar in Suid-Afrika deurgebring en hy kon nie uitgepraat raak oor al die mense wat hy in sy omswerwing ontmoet het nie. 'n Brugjaar kan ook die beste belegging vir jou kind wees, mits hy/sy by 'n organisasie se postmatriekjaar ingeskryf en besig gehou word met opbouwende, verrykende kursusse en aktiwiteite. Beslis nie 'n luiword- of geldmorsjaar nie.

Waag die kans en neem 'n brugjaar ... of nie, dit bly jou keuse.

[Verwerk uit <http://www.netwerk24.com/Nuus> en <http://www.netwerk24.com/Ontspan>]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES**VRAAG 3: ADVERTENSIE**

Bestudeer die advertensie (TEKS D) hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS D

1 **My stories begin as letters**

2 **My pen is my wonderland**
3 **Word water in my hand**
4 **In my pen is wonderink**
5 **Stories sing. Stories sink.**

6 **My stories loop. My stories stop.**
7 **My pen is my wondermop.**
8 **Drink letters. Drink my ink.**
9 **My pen is blind. My stories blink.**

10 **Net vier uit elke honderd mense wardeur**
11 **dat bg. ook in Engels gelees kan word.**

BRYANSTON
PARALLEL MEDIUM
ESPRIT DE CORPS

12 **Gee jou kind die beste van die Suid-Afrikaanse wêreld**
13 **Bryanston Parallelmedium**

[Verwerk uit print-ads-by-joe-public-ignite-for-bryanston-parallel-medium-school/]

VRAE: TEKS D

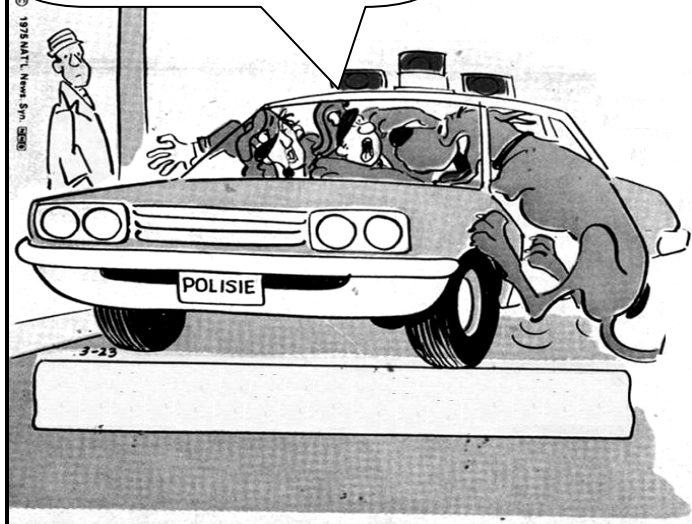

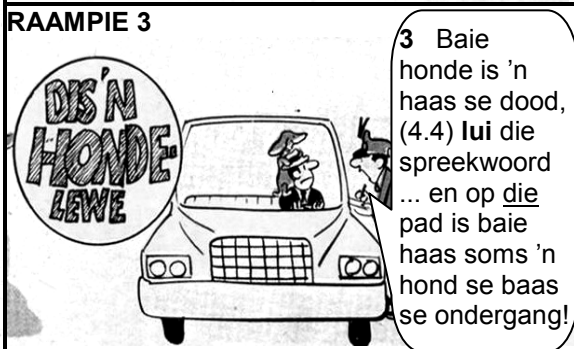
- 3.1 Benoem die onderstreepte klank in reël 1. (1)
- 3.2 Herskryf reël 4 in die aanvoegende wyse. (1)
- 3.3 Dui die beklemtoonde lettergreep van die onderstreepte woord in reël 6 met behulp van die korrekte klemteken aan. (1)

- 3.4 Gee die korrekte vorm van die teenwoordige (onvoltooide) deelwoord tussen hakies:
Al (sing) loop ek met my pen in my wonderland. (1)
- 3.5 Brei die sin in reël 7 uit om 'n veelvoudige sin te vorm. (1)
- 3.6 Verbeter die spelfout wat in reël 6–11 voorkom. (1)
- 3.7 Waarvoor staan die afkorting in reël 11? (1)
- 3.8 Watter TWEE opeenvolgende woorde in reël 10–13 wil die leser die beste manipuleer? (1)
- 3.9 Waarin lê die geslaagdheid van die advertensie? (2)
[10]

VRAAG 4: STROKIESPRENTE

Bestudeer TEKS E en F hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS E

<p>RAAMPIE 1</p> <p>OU POTE</p> <p>1 Ek het drie kommissarisse, drie sersante en vier verplasingsoorleef, maar ek dink nie ek gaan vir Pote oorleef nie.</p> 	<p>RAAMPIE 2</p> <p>2 Sjoe! Dit lyk my dit gaan weer koud word.</p>
	<p>RAAMPIE 3</p> <p>3 Baie honde is 'n haas se dood, (4.4) lui die spreekwoord ... en op die pad is baie haas soms 'n hond se baas se ondergang!</p>

[Verwerk uit www.huisgenoot.com]

VRAE: TEKS E

- 4.1 Verdeel "kommissarisse" (spraakborrel 1) in klankgrepe. (1)
- 4.2 Gebruik die homoniem van die onderstreepte woord in spraakborrel 1 in 'n verklarende sin. (1)

4.3 Dink jy die vrou se verbasing in RAAMPPIE 2 word effektief aangetoon? Motiveer jou antwoord. (1)

4.4 Gebruik die vetgedrukte woord in spraakborrel 3 as 'n bywoord van wyse in 'n sin. (1)

4.5 Wat het aanleiding gegee tot die gesprek in spraakborrel 3? (1)

EN

TEKS F

skoolBLUES

Pouse by die skool ...

1 Kyk net hier! Die Sharks het 'n brief gestuur. Een van die dae hang ek uit saam met Beast en Kankowski.

2 Lees vir ons wat hulle sê, ag toe, John.

3 "Beste John, hiermee wil ons jou in kennis stel dat die Sharks-rugbyunie ..."

4 En nou, is daar iets fout?

5 Uhm, hulle sê hulle wil my nie meer hê nie, oor die steroïedes.

6 Daar verdwyn jou nuwe vriende in 'n oomblik!

7 Van hero tot "zero" binne 30 sekondes! Lyk my jy gaan nes die res van ons moet stres om matriek te maak.

Ná skool ...

8 Horie ou, ek het gehoor van die brief. Wat gaan jy nou maak?

9 Ek weet nie. Dit was nou 'n groot skok.

10 Ek wil jou nie laat stres nie, maar jy weet die eksamen is naby ...

11 Jy weet mos dat ons nie van leer hou nie.

12 Nee man, jy moet vasby! My niggie, Sonja, kan jou dalk help.

13 Ek sal haar WhatsApp, Flip, sy gaan my maar net moet help.

[Verwerk uit <http://www.volksblad.co.za>]

VRAE: TEKS F

- 4.6 Gee die denotatiewe betekenis van die onderstreepte woorde in spraakborrel 1. (1)
- 4.7 Gee die funksie van die aanhalingstekens in spraakborrel 3. (1)
- 4.8 Herlees die onderstreepte woorde in spraakborrel 7.
Gee 'n rede waarom hierdie woorde 'n mening is. (1)
- 4.9 Hoe ondersteun die woorde in spraakborrel 11 die moontlike stereotipering van rugbyspelers? (1)
- 4.10 Gebruik die onderstreepte deeltjiewerkwoord (skeibare werkwoord) in spraakborrel 12 geskei in 'n sin van jou eie. (1)

[10]**VRAAG 5: ARTIKEL**

Bestudeer TEKS G hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS G**MICHELLE SÊ ...**

- 1 Ons sien hoe ouers, kinders en grootouers se wêreld e al meer oorvleuel. Ons staan heerlik verstom oor ma's en dogters wat stylvol eenders lyk, byna soos susters – dieselfde klere, dieselfde hare, dieselfde lyf. Daar word selfs pa's opgemerk wat so fiks, energiek en "hip" soos hul seuns is.
- 2 Kunstenaars soos Lady Gaga, Katy Perry, Justin Bieber en "boy bands" soos onder andere One Direction is net so bekend onder ouer generasies as jongmense. Vir Baby Boomer- en Generasie X-ouers, veral, is oud lyk en oud word net nie op die agenda nie. Hulle is oorgehaal om by te bly. Dit geld ook vir die grootouers in ons malkleurryke wêreld. Ouma en Oupa Skype en WhatsApp en is Facebook-vaardig, nes hul kleinkinders.
- 3 En almal práát. Die digitale wêreld help nuwe bande tussen generasies smee – hulle weet van (5.6) mekaar se wêreld en hulle deel daarin. Ons waag en (5.7) (kommunikasie) in gesinne en tussen generasies. Deur die bank is kommunikasie beter as ooit tevore. Ouers sê: "Ons geniet dit om ons kinders se (5.9) **lewens** te deel; hulle is interessant, snaaks, ingelig en weet wat om hulle aan die gebeur is. Ons wil tyd saam met hulle deurbring." Kinders sê: "My ma en pa is super-cool."
- 4 'n Generasiegaping? Nee! 'n Gaping wat al hoe kleiner word, omdat ouderdom net 'n syfer is.

[Aangepas uit *Sarie*, November 2015]

VRAE: TEKS G

- 5.1 Watter soort werkwoord is “lyk” in paragraaf 1? (1)
- 5.2 Herskryf die onderstreepte sin in paragraaf 1 in die bedrywende vorm. (1)
- 5.3 Brei die onderstreepte sin in paragraaf 2 deur middel van ’n byvoeglike bysin uit. Skryf die hele sin uit en onderstreep die bysin. (1)
- 5.4 Herskryf die onderstreepte sin van paragraaf 3 in die ontkenende vorm. (1)
- 5.5 Wat is die funksie van die agtervoegsel in “digitale” (paragraaf 3)? (1)
- 5.6 Benoem die onderstreepte voornaamwoord in paragraaf 3. (1)
- 5.7 Gee die korrekte vorm van die woord tussen hakies in paragraaf 3. (1)
- 5.8 Identifiseer opeenvolgende woorde in paragraaf 3 wat op veralgemening dui. (1)
- 5.9 Vorm ’n samestellende afleiding van die vetgedrukte woord in paragraaf 3 wat binne die konteks sal pas. (1)
- 5.10 Hoekom gebruik die joernalis die kommapunt in paragraaf 3? (1)

[10]

TOTAAL AFDELING C: 30
GROOTTOTAAL: 70